

היום נלמד בעזרת ה':

יומא דף נא

(המשך מהדף הקודם)

למדנו את הברייתא המביאה דינים שונים שבהם זבח חמור מתמורה, ודינים שבהם תמורה חמורה מזבח. הגמרא רצתה לומר שהזבח המדובר הוא פר של כהן גדול, אך רב ששת אמר שהוא האיל של כהן גדול. רב ששת מוכיח את דבריו:

הכי נמי מסתברא: בהכרח שה'זבח' המדובר הוא איל ולא פר. מכיון שהברייתא אמרה שתמורה אינה דוחה שבת וטומאה. והרי אם מדובר בתמורה של פר - לא רק שבת אינה דוחה אלא אפילו בחול אינה קריבה, שהרי היא 'חטאת שמתו בעליה שהולכת למיתה'? אלא מדובר באיל שהוא עולה, ותמורתו קריבה בחול אבל אינה דוחה שבת.

הגמרא דוחה. הבריתא לא מדברת על תמורה אחת מסוימת שיש בה את כל הדינים המובאים בברייתא, אלא על 'שם' של תמורה, כלומר יש תמורה שיש בה דין אחד, ויש תמורה שיש בה דין אחר.

אי הכי זבח נמי: לפי זה מדוע אנו מחפשים זבח מסויים שחלים בו כל הדינים המנויים בבריתא, גם כאן נאמר שהכוונה ל'שם' של זבח, וכלומר יש זבח שדוחה שבת וטומאה ויש זבח שעושה תמורה?

הגמרא מתרצת: בזבח בהכרח שלא מדובר על 'שם זבח'.

שם זבח לא קתני: שהרי הבריתא אמרה כלל שהתמורה 'חלה על בעל מום קבוע, ואינה יוצאה לחולין ליגז וליעבד' מה שאין כן בזבח. והרי מצאנו זבח כזה - בכור וכן מעשר? אלא בהכרח שמדובר בברייתא בזבח מסוים - והוא או פר או איל של יום כיפור.

ומאי שנא: וההבדל בין תמורה לזבח - הוא בגלל שבתמורה באמת אין הבדל בין הקרבנות, מה שאין כן בזבח כאמור.

(המשך בדף הבא ↓)

ולרב ששת: מדוע רב ששת העמיד את הזבח של הבריתא באיל של כהן גדול, ולא בקרבן פסח שהוא דוחה שבת וטומאה, והוא גם קרבן יחיד - שהרי שוחטים אותו על היחיד?

הגמרא מתרצת שרב ששת סובר שלא שוחטים את הפסח על היחיד אלא רק בציבור, וממילא הוא קרבן ציבור. ואי אפשר לומר שמדובר בקרבן פסח שני שהוא נשחט על היחיד - מכיון שרב ששת סובר שאינו דוחה טומאה (להלן מביאה הגמרא מחלוקת בזה).

למדנו בדף הקודם (נ' עמוד א) מחלוקת תנאים בענין קרבן יחיד וקרבן ציבור האם דוחים טומאה ושבת. ומובא שם שהקשה רבי מאיר לתנא קמא: הרי קרבן פסח – שהוא קרבן יחיד ובכל אופן דוחה שבת וטומאה? ואילו רבי יעקב הקשה לו: הרי קרבן חגיגה – שהוא קרבן ציבור ובכל אופן אינו דוחה שבת וטומאה? הגמרא מבררת את ההבדל בין קרבן פסח לקרבן חגיגה.

ותנא מאי שנא: מדוע פסח נחשב לקרבן יחיד ואילו חגיגה לקרבן ציבור? האם בגלל שהוא בא 'בכנופיא' = בהתאספות כל ישראל ברגל?

איכא פסח שני: מכיון שפסח שני לא בא בכנופיא – הוא נחשב לקרבן יחיד. והוא דוחה שבת וטומאה. ורבי מאיר הנ"ל סובר כרבי יהודה בברייתא.

בדף הקודם הסתפק רבי אלעזר האם הפר של יום הכיפורים עושה תמורה או לא. וביארה הגמרא שם שהספק הוא האם כפרת אחיו הכהנים קבועה בפר וממילא הוא קרבן ציבור שלא עושה תמורה, או שכפרתם רק צפה מלמעלה אגב כפרת הכהן הגדול וממילא הוא קרבן יחיד שעושה תמורה?

ותיפוק ליה: הרי התורה כתבה במפורש שלוש פעמים שהפר צריך לבוא מהממון של הכהן הגדול בלבד, ולא משל ציבור ואף לא משל ממון אחיו הכהנים. ואם כן לכאורה ברור שכפרתם של הכהנים רק צפה אגב כפרת הכהן הגדול?

וליעטמיה: אין זו ראייה. מכיון שהרי היאך אחיו הכהנים מתכפרים בפר אפילו שאין להם שום קנין בו? אלא התורה הפקירה את אוצרו (=בי גזא) של הכהן הגדול לגבי כפרתם של אחיו הכהנים, ונתנה להם זכות בקרבן. ואם כן עדיין אנו מסתפקים האם הזכות הזו שיש להם השביל כפרתם - רק צפה אגב כפרתו, או שהם קבועים בקרבן כנ"ל.

(המשך בדף הבא ↓)

משנה: הכהן הגדול נכנס להיכל ומהלך בתוכו לצד מערב, עד שמגיע לבין שתי הפרוכות שהיו מבדילות בין הקודש (= ההיכל) לקודש הקדשים. הפרוכות היו פרוסות מהצפון לדרום על פני רוחב ההיכל, אחת חיצונה ואחת פנימית, ודרכן הוא היה נכנס לקודש הקדשים. בין הפרוכות היה אויר אמה. ולדעת רבי יוסי היתה שם רק פרוכת אחת, שנאמר "והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים".

גמרא: ביאור דעת רבנן שבמשנה: אכן במשכן היתה רק פרוכת אחת (כדעת רבי יוסי), אבל בבית המקדש השני היו צריכים שתי פרוכות כיון שלא היתה שם 'אמה טרקסין'. כלומר בבית המקדש הראשון היה כותל בעובי אמה שהבדיל בין ההיכל לקודש הקדשים, אבל במקדש השני לא היה את הכותל הנ"ל, כיון שהוא היה גבוה 40 אמה ואי אפשר לעשות כותל כ"כ גבוה שיחזיק מעמד כשעוביו רק אמה, ולעשותו יותר עבה אי אפשר, לפי שכל המידות של המקדש היו מאת ה' ואסור לשנותם. ורבנן הסתפקו האם מקום המחיצה (שעוביו אמה) קדוש בקדושת ההיכל או שהוא קדוש בקדושת קודש הקדשים, ולכן עשו שתי פרוכות כשביניהן אויר אמה, ונמצא שמהפרוכת החיצונה ולחוץ בוודאי שזהו ההיכל ומהפרוכת הפנימית ולפנים בוודאי שזהו קודש הקדשים.

תנו רבנן: נחלקו התנאים איך הכהן נכנס מההיכל לקודש הקדשים: לדעת רבי יהודה - הכהן הגדול היה הולך בהיכל בין המזבח הפנימי למנורה שהיא בדרום, והולך עד לפרוכת שהיא במערב ההיכל (**ראה ציור 1**). לדעת רבי מאיר - היה הולך בין השולחן (שהוא בצפון) ולמזבח הפנימי (**ראה ציור 2**). יש אומרים - בין השולחן ולכותל הצפוני של ההיכל (**ראה ציור 3**).

'יש אומרים' הוא רבי יוסי של משנתנו, הסובר שהיתה שם פרוכת אחת, והפתח שדרכו נכנסו לקודש הקדשים היה בצפון. (**לדעת כולם היו נכנסים לקודש הקדשים מהצפון וכפי שיבאר מיד**).

לדעת רבי יהודה היו שם שני פרוכות, והפתח של הפרוכת החיצונה היה בדרום ודרכה הוא נכנס לבין שני הפרוכות, והפתח של הפרוכת הפנימית שדרכה נכנס לקודש הקדשים היה בצפון.

שיטת רבי מאיר לפי תירוץ א' שבגמרא: לדעת רבי מאיר היתה שם פרוכת אחת (= כרבי יוסי), והטעם שהוא הלך בין השולחן (שהוא בצפון) ולמזבח הפנימי, לפי

(**המשך בדף הבא ↓**)

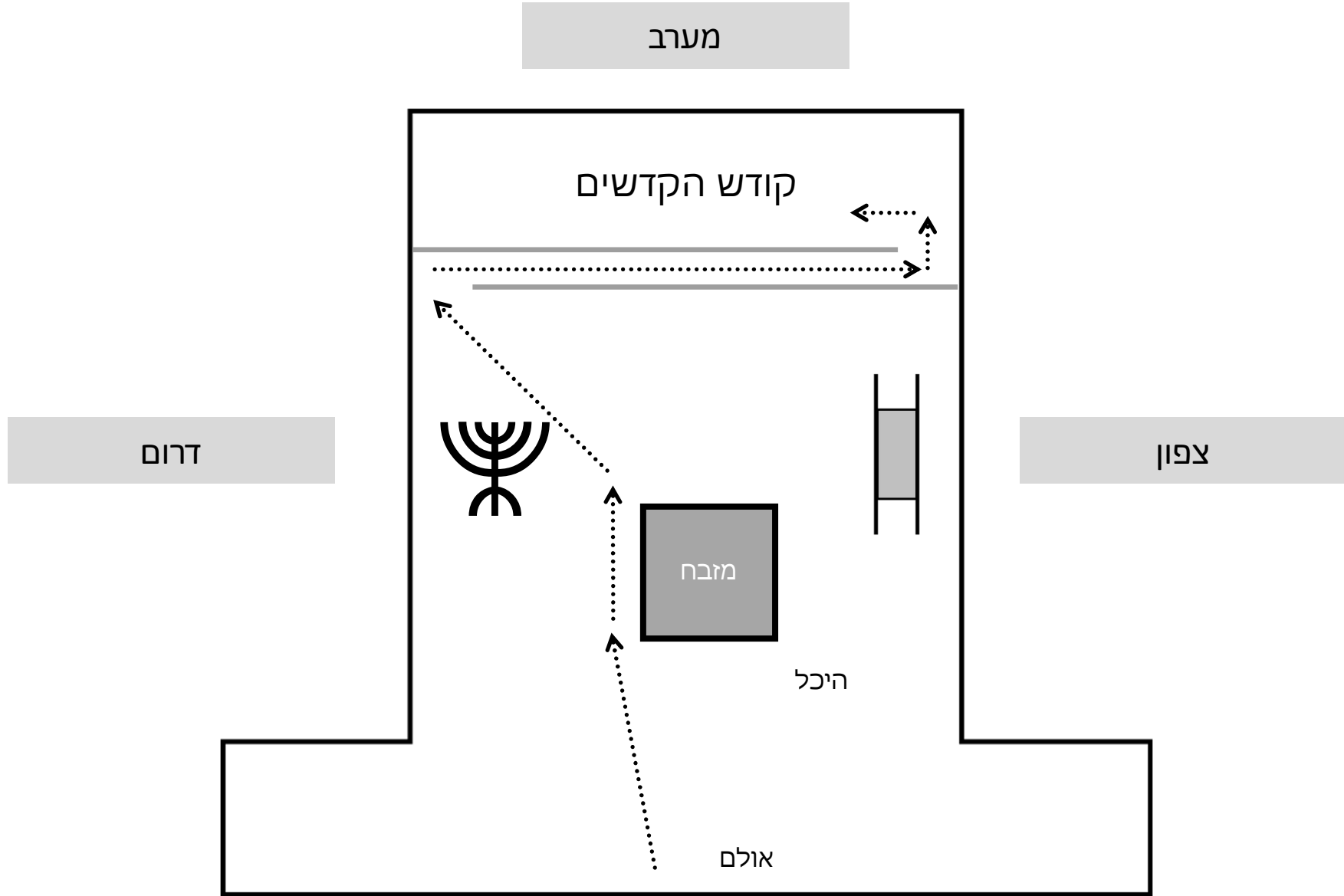
שלדעתו היו מונחים בצפון ההיכל סמוך לכותל 2 שורות של חמשה שולחנות ובאמצע שולחנו של משה, והשולחנות הנ"ל היו מונחים כשראשיהם מצפון לדרום של רוחב ההיכל, ומשום כך לא היה באפשרותו ללכת לאורך הכותל הצפוני, ולכן הוא הלך בין השולחן ולמזבח (ראה ציור 4).

שיטת רבי מאיר לפי תירוץ ב' שבגמרא: השולחנות היו מונחים כשראשיהם ממזרח למערב של אורך ההיכל, ובאמת הכהן הגדול היה יכול ללכת בין השולחנות לכותל הצפוני (ראה ציור 5), אלא שמשום כבוד השכינה אין זה דרך ארץ שילך לאורך הכותל הצפוני, משום שהוא יוכל להביט לתוך קודש הקדשים בזמן הליכתו (שהרי הפתח של הפרוכת היה בצפון), ולכן הוא הלך בין השולחן ולמזבח שזהו מקום יותר דרומי.

טעמו של רבי יוסי שהוא הלך בין השולחן ולכותל הצפוני של ההיכל (למרות שבזמן הליכתו הוא יוכל להביט לתוך קודש הקדשים): לפי שחביבים ישראל שאינם צריכים שליח אלא כל אחד ואחד יכול להתפלל לפני ה' על עצמו, ולכן חביב השליח שלהם (= הכהן הגדול ביוה"כ) שיכול להיכנס בגלוי וללכת לאורך הכותל הצפוני שהוא כנגד הפתח של קודש הקדשים.

טעמו של רבי יהודה שהוא הלך בין המזבח הפנימי למנורה שהיא בדרום: אמנם הוא היה יכול ללכת בין המנורה ולכותל, אבל הוא לא הלך שם כיון שבגדיו היו משחירים מעשן המנורה שהשחיר את הכותל (= בגדים שהתלכלכו פסולים לעבודה).

שיטת רבי יהודה

מערב

קודש הקדשים

דרום

צפון

מזבח

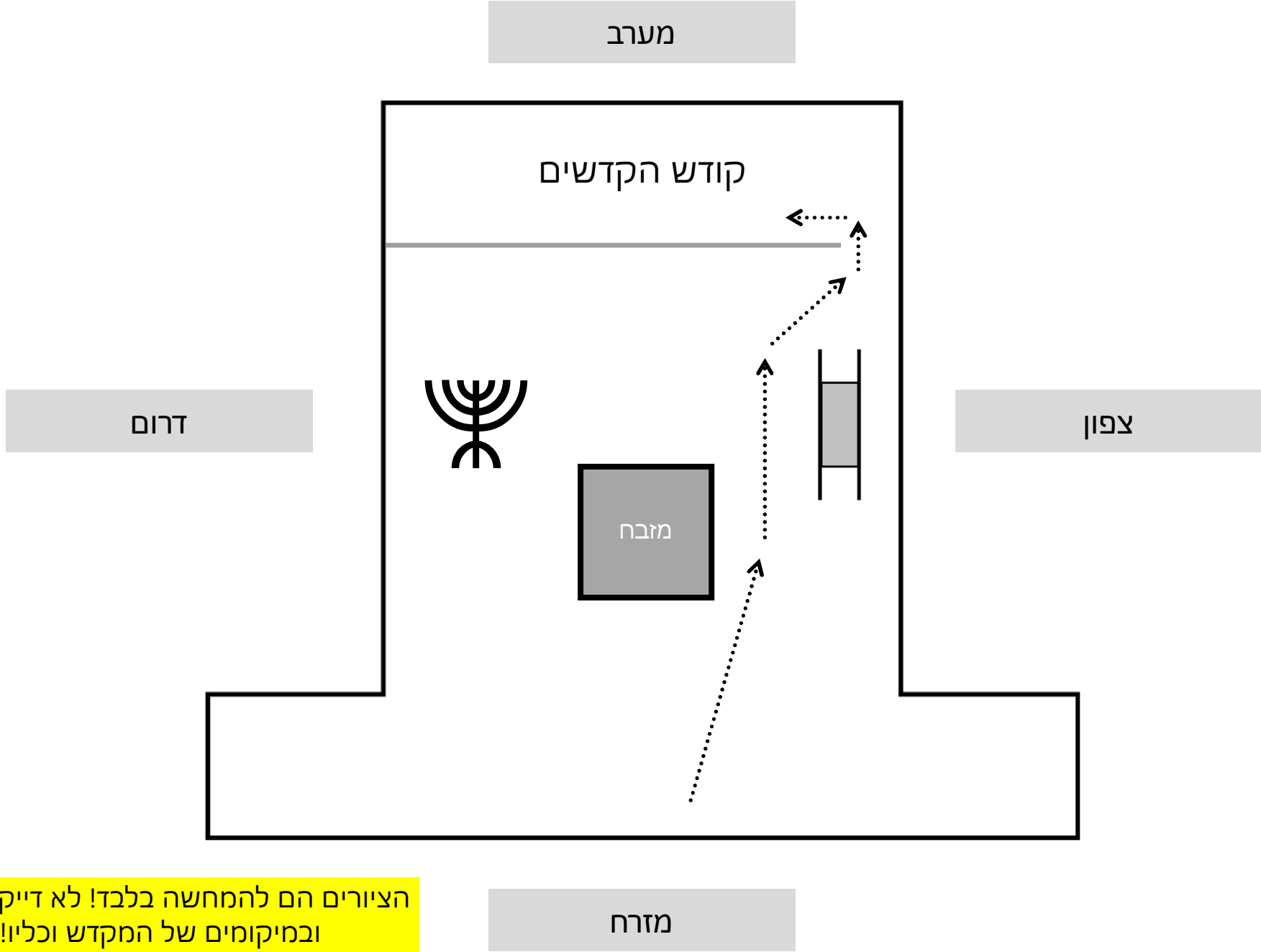
היכל

אולם

מזרח

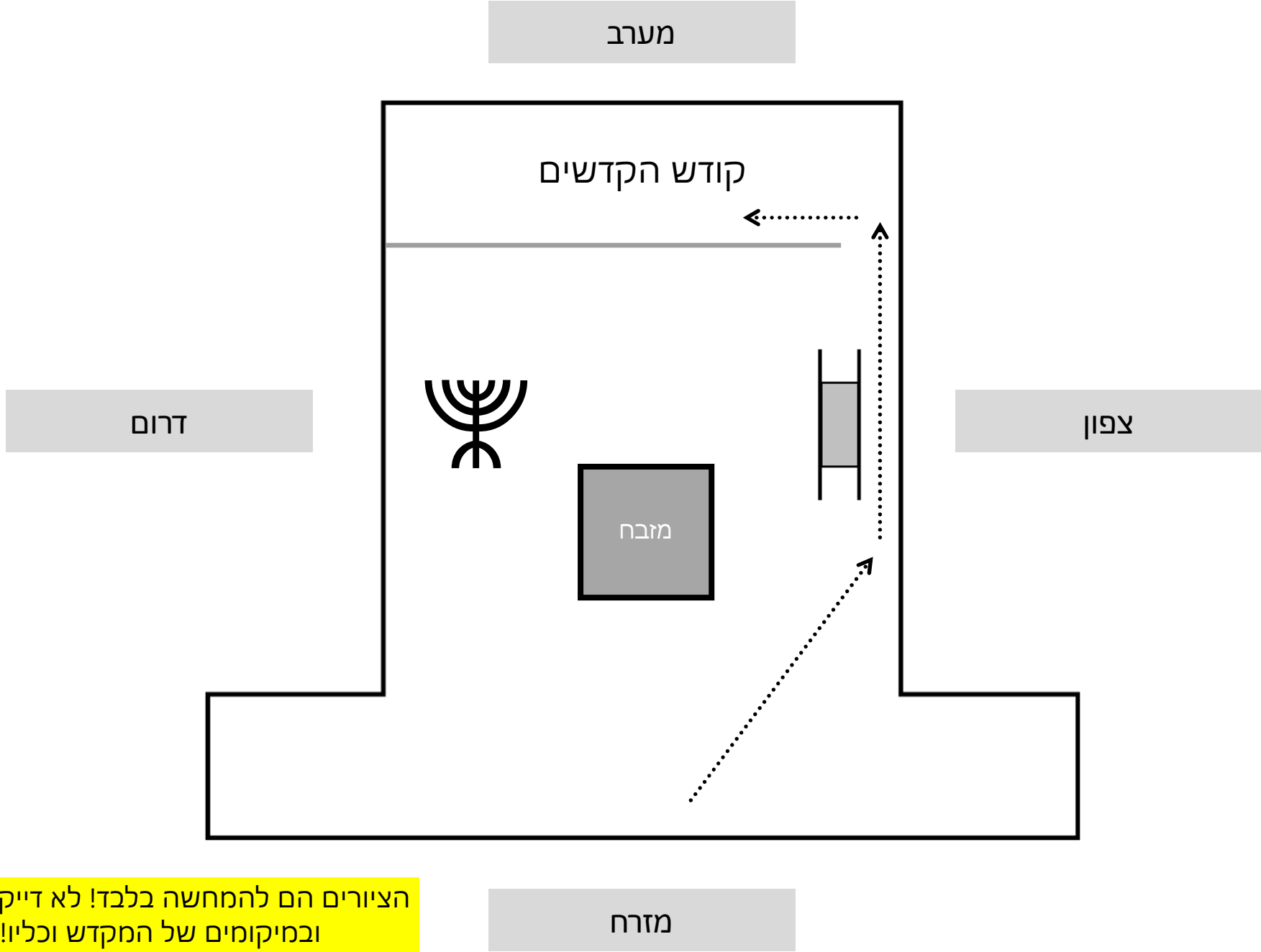
הציורים הם להמחשה בלבד! לא דייקנו בגודל ובמיקומים של המקדש וכליו!

שיטת רבי מאיר

הציורים הם להמחשה בלבד! לא דייקנו בגודל ובמיקומים של המקדש וכליו!

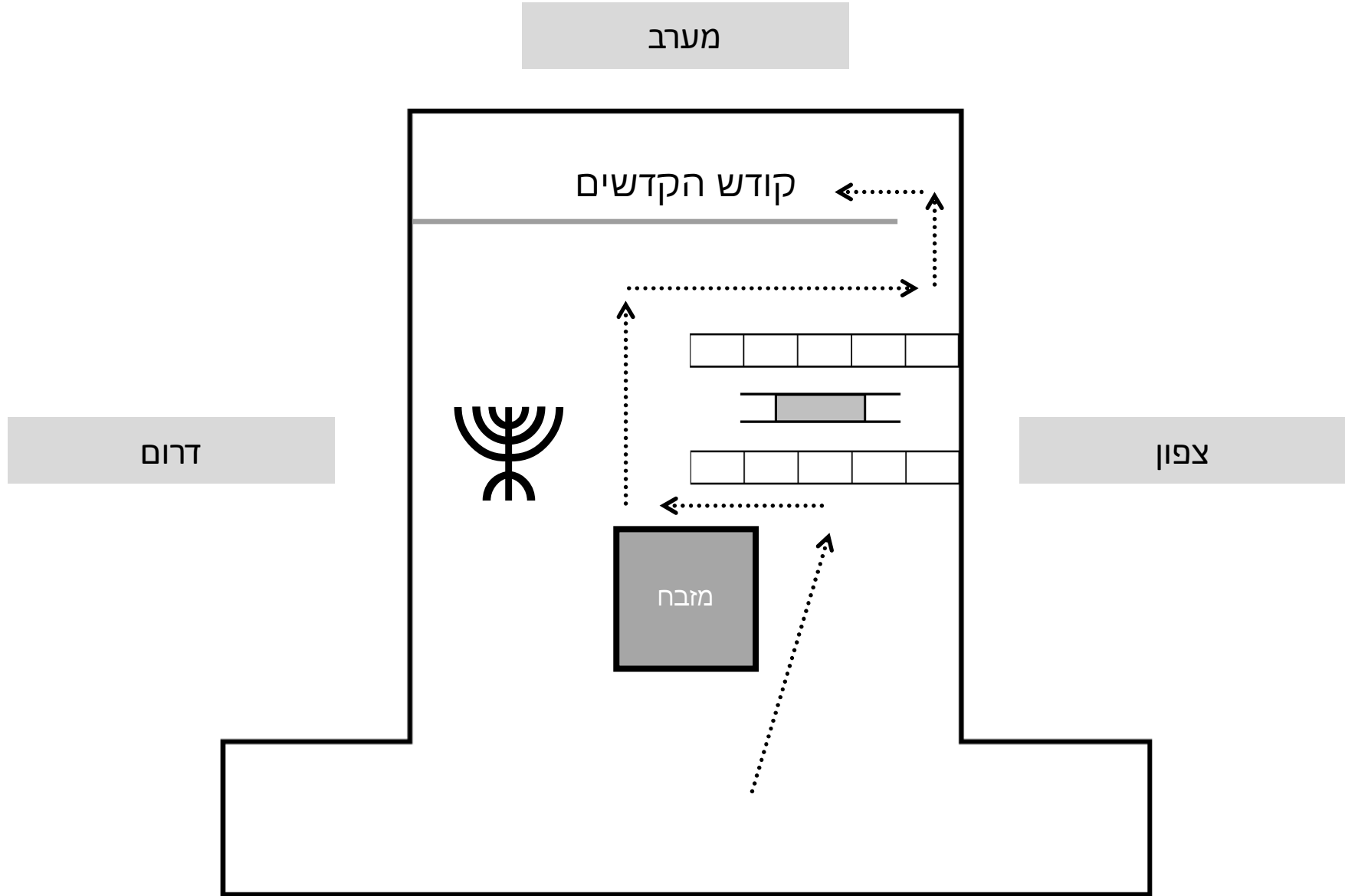
שיטת יש אומרים

הציורים הם להמחשה בלבד! לא דייקנו בגודל ובמיקומים של המקדש וכליו!

מזרח

שיטת רבי מאיר לפי תירוץ א' שבגמרא

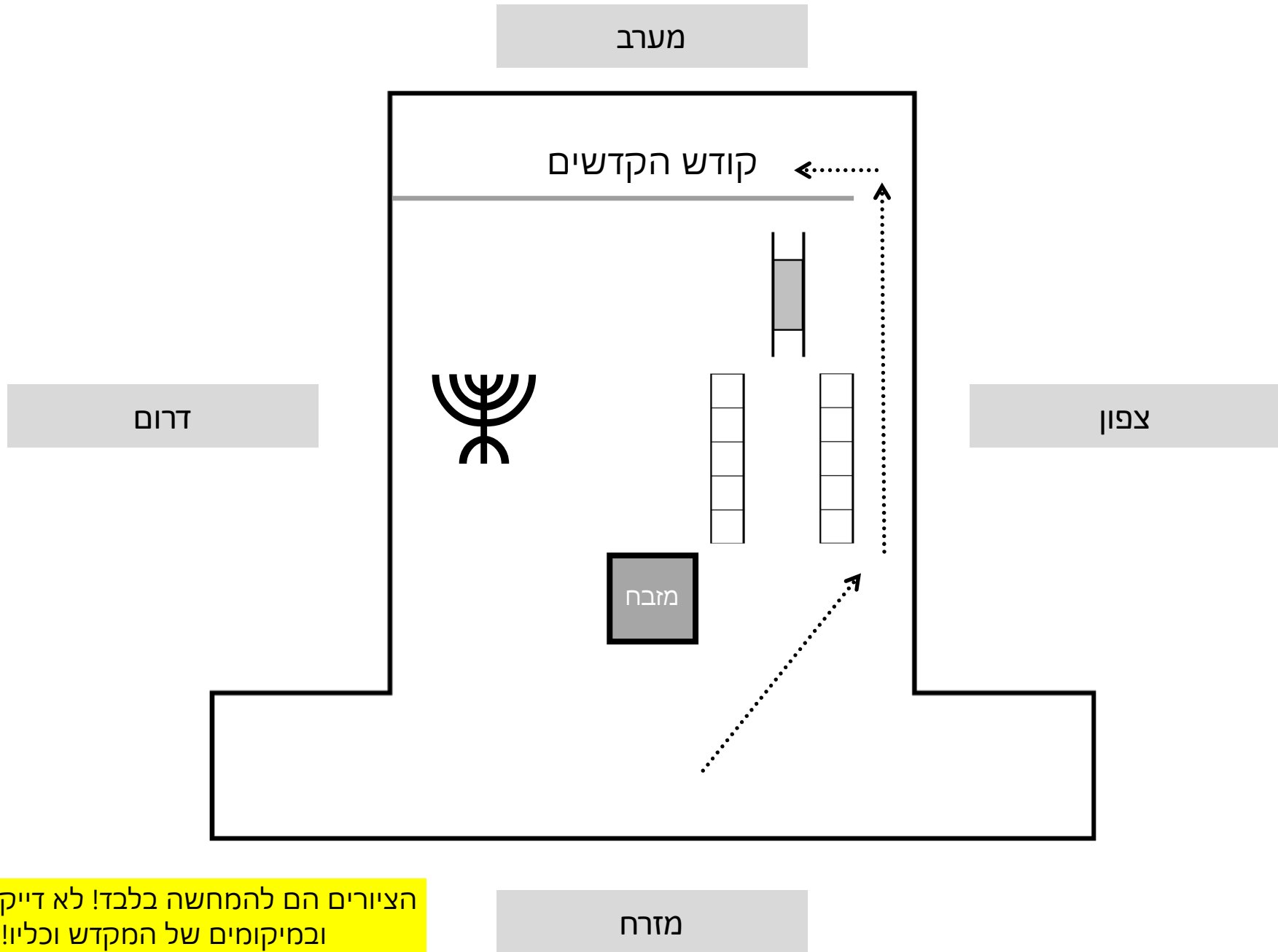

הציורים הם להמחשה בלבד! לא דייקנו בגודל ובמיקומים של המקדש וכליו!

מזרח

שיטת רבי מאיר לפי התירוץ השני
הכהן היה יכול ללכת בין השולחנות לכותל הצפוני

הציורים הם להמחשה בלבד! לא דייקנו בגודל ובמיקומים של המקדש וכליו!